

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Проведено аналіз поглядів вітчизняних вчених на адміністрування податків. Визначено складові елементи адміністрування податків на нерухоме майно. З'ясовано, якими законодавчими документами регламентовано порядок оподаткування майна. Запропоновано адаптацію зарубіжного досвіду до адміністрування податків на майно та коригування технології фактичних перевірок, дії яких були б спрямовані на ефективність організації та проведення контрольно-перевірочної роботи.

Ключові слова: податки на майно, адміністрування податків, податкові платежі, податковий контроль, податкова перевірка, донараховані платежі.

Актуальність. Перші роботи у вітчизняних публікаціях стосовно адміністрування податків з'явилися у 2003 р. [1; 2]. Так, В.М. Мельник зазначав, що адміністрування податків – це "облікова робота (облік платників податків та облік надходження податків); масово-роз'яснювальна та консультативна робота; прогнозно-аналітична робота; контрольно-перевірочна робота" [2]. Більш теоретичне і практичне застосування технологій зазначених складових адміністрування податків висвітлено в іншій його роботі [3, с. 137-164].

Постановка проблеми полягає в обґрунтуванні специфіки адміністрування податків на майно та визначити наслідки функціонування цих податків.

Мета дослідження – визначення напрямів удосконалення адміністрування податків на нерухоме майно.

Основні результати дослідження. Облік платників податків передбачає низку відмінностей в частині тих, хто має зобов'язання з оподаткування майна, здійснюється згідно з пунктом 7 статті 265 Податкового кодексу України [4] та Постановою Кабінету міністрів України, "Про затвердження Порядку подання органами державної реєстрації прав на нерухоме майно та органами, що здійснюють реєстрацію місця проживання фізичних осіб, відомостей, необхідних для розрахунку податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки" від 31.05.2012 № 476 [5], Порядок визначає механізм подання органами державної реєстрації прав на нерухоме майно та органами, що здійснюють реєстрацію місця проживання фізичних осіб, органам державної податкової служби відомостей, необхідних для розрахунку податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Згідно з постановою КМУ, Укрдержреєстр подає ДПС інформацію про об'єкти житлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних осіб, зокрема нерезидентів (далі – нерухоме майно), із зазначенням прізвища, імені та по батькові фізичної особи, реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта (для фізичних осіб, які через релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному органу державної податкової служби і мають позначку у паспорті), адреси і типу нерухомого майна, його реєстраційного номера, загальної та житлової площі

нерухомого майна, виду спільної власності (у разі, коли таке майно належить за правом спільної власності), розміру частки у праві спільної власності (у разі, коли таке майно належить за правом спільної часткової власності), підстави виникнення права власності та дати державної реєстрації права власності на нерухоме майно.

Незважаючи на ускладнення облікової роботи, такі заходи здійснюються згідно з принципом справедливості: забезпечують об'єктивні підходи до власників нерухомості – фізичних осіб. На думку автора, такий механізм адміністрування податку на нерухомість фізичних осіб буде сприяти забезпеченню додаткових надходжень до бюджету. Негатив у методичних підходах полягає у тому, що база оподаткування об'єктів житлової нерухомості, які перебувають у власності юридичних осіб, обчислюється такими особами самостійно, виходячи з житлової площі об'єкта оподаткування на підставі документів, що підтверджують право власності на такий об'єкт. Це буде сприяти збільшенню витрат на податкові перевірки, що зменшуватиме ефективність адміністрування досліджуваних податків.

Здійснюючи порівняльний аналіз з іншими податками, які мають місячний податковий період, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, не справляє враження адміністративно перевантаженого. Поряд з цим, результати дослідження оподаткування в економічно розвинених країнах налаштовують на пропозицію застосування річного звітного періоду (з частковими авансовими переказами коштів на користь бюджету) [6]. Ця процедура сприяла б зменшенню витрат держави на його адміністрування, а платники цього податку теж зменшили б свої витрати на процедуру сплати.

Необхідно зазначити, що Податковим кодексом України передбачено певні пільги зі сплати податку, який розглядаємо, база оподаткування об'єкта житлової нерухомості, що перебуває у власності фізичної особи – платника податку, зменшується: а) для квартири – на 120 м²; б) для житлового будинку – на 250 м². Таке зменшення надається один раз за базовий податковий (звітний) період і застосовується до об'єкта житлової нерухомості, у якій фізична особа – платник податку зареєстрована в установленому законом порядку, або за вибором такого платника до будь-якого іншого об'єкта житлової нерухомості, який перебуває в його власності. Технологія масово-роз'яснювальної роботи ідентична порівняно з рештою податків. Хоча у структурі витрат на адміністрування податків на майно витрати на проведення консультативної роботи податковими органами є доцільними, тобто є "шляхом досягнення законотворчості платників. Правильна її організація дає змогу державі зекономити кошти на інших ланках адміністрування податків" [3, с. 148-149].

Прийоми розрахунку прогнозних показників з адміністрування податків на майно не мають певної специфіки, на відміну від податку на прибуток на додану вартість тощо. Останні передбачають: зміну податкового законодавства; кількості платників; вимог податкового пільгування на плановий період; суми реструктуризованої заборгованості з податку (терміни сплати якої настануть відповідно до графіка у плановому періоді); сум податкового боргу і переоплат; відстрочених сум податку, тощо. Аналітична база на цей час в державі відсутня. Але на сучасному етапі, для об'єктивності прогнозної робо-

¹ Наук. керівник: проф. Н.С. Прокопенко, д-р екон. наук – ПВНЗ "Європейський університет"

ти, потрібно чітко визначити діапазон аналітичних зрізів, масив показників для аналізу тощо. Автор поділяє думку, що "прогнози є інструментом фінансового управління, які можуть передбачити майбутній фінансовий вплив поточної політики, економічних тенденцій і припущень" [7, с. 70].

Заходи податкового контролю в адмініструванні податків на майно мають значний вплив на вирішення питань наповнення місцевих бюджетів. При цьому, вітчизняні вчені-економісти зазначають "перекося" в податковій політиці стосовно здійснення контрольно-перевірочної роботи. Так, В.М. Мельник притримується думки, що "контрольно-перевірна робота має бути ключовою ланкою в адмініструванні податків. Після того, як платникам надано всю необхідну інформацію, варто встановити дотримання ними податкового законодавства. Але в Україні названа ланка є чи не основною. Це пов'язано з надзвичайною актуальністю проблеми забезпечення надходжень до бюджету. В цьому, звичайно, проявляється тиск на платника, що ускладнює стосунки держави зі своїми підданцями" [3, с. 155]. В.А. Онищенко наполягає на "зменшенні втручання контролюючих органів у діяльність платників податків" [8, с. 109]. Автор притримується думки, що методичні підходи до організації і здійснення податкового контролю за нарахуванням та сплатою податків на майно не повинні відрізнятися від традиційних підходів [9; 10].

Розглянемо деякі судження вчених відносно податкових перевірок. В.А. Онищенко наполягає на 12 видах податкових перевірок (залежно від організаційної специфіки – планові, позапланові, оперативні, одночасні, зуспрієнні; залежно від кола питань – інформаційні, попередні, тематичні, комплексні, повторні; залежно від місця здійснення – виїзні, кабінетні) [8, с. 109]. Натомість А.П. Чередніченко пропонує поділяти перевірки на – виїзні та невиїзні. У складі першої вона об'єднує комплексні, тематичні, додаткові, повторні перевірки [11, с. 118]. В.М. Мельник їх згрупує на виїзні та камеральні, зазначаючи, що інші види перевірок "так чи інакше передбачають використання методики організації та проведення двох названих контрольних дій" [12, с. 156]. Законодавець запропонував нині камеральні, документальні та фактичні перевірки. Своєю чергою документальні поділяються на планові та позапланові, виїзні та невиїзні [4], звісно всі вони можуть здійснюватися і до податків на майно. Однак фактичні перевірки потребують коригувань. Згідно з нормою Податкового кодексу України, цей вид контролю провадиться для перевірки дотримання порядку ведення РРО (розрахункових реєстраційних операцій), касових операцій, наявності дозвільної документації, укладання трудових угод та законності оплати праці. Однак цей вид перевірки не стосується прямо правильності перевірки нарахування та сплати оподаткування майна. Однак підприємницька діяльність може здійснюватися в приміщеннях чи спорудах, які з певних причин не буде внесено до Укреджреєстру, або не оформлено в бюро технічної інвентаризації. Це означає необхідність коригування норм організації та проведення контрольно-перевірочної роботи податківцями під час здійснення фактичних перевірок.

Суми донарахувань під час здійснення податкового контролю забезпечують додаткові надходження до бюджету. Окрім цього, обґрунтовано дона-

раховані суми внаслідок контрольних дій податківців, виконується принцип справедливості (недобросовісні платники податків, що ухилялися від сплати, мали більші привілеї поряд з сумлінними платниками податків через змогу мати додаткові джерела фінансування

Висновки. Отже, проведені дослідження дають змогу зробити пропозицію стосовно адаптації зарубіжного досвіду до вітчизняної практики адміністрування податків на майно: застосування річного звітного періоду (з частковими авансовими переказами коштів на користь бюджету) Така норма дала б змогу зменшити витрати держави адміністрування цих податків, а платники податків, своєю чергою, зменшили б свої витрати на процедуру сплати. До прийомів фактичних перевірок треба віднести і перевірку наявності документів на право власності нерухомого майна фізичних і юридичних осіб.

Загалом адміністрування податків на майно спрямоване на забезпечення наповнення дохідної частини місцевих бюджетів. Механізм оподаткування майна полягає у поєднанні бюджетоорієнтованих елементів та адміністративних засобів.

Література

1. Андрущенко В.Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В.Л. Андрущенко // *Фінанси України* : журнал. – 2003. – № 6. – С. 27-35.
2. Мельник В.М. До питання формування теоретичних засад адміністрування податків / В.М. Мельник // *Фінанси України* : журнал. – 2008. – № 9. – С. 3-9.
3. Мельник В.М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу : монографія / В.М. Мельник. – К. : Вид. дім "Комп'ютерпрес", 2006. – 277 с.
4. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Постанови Кабінету міністрів України "Про затвердження Порядку подання органами державної реєстрації прав на нерухоме майно та органами, що здійснюють реєстрацію місця проживання фізичних осіб, відомостей, необхідних для розрахунку податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки" від 31.05.2012 р., № 476. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/476-2012-%D0%BF>.
6. Податкові системи зарубіжних країн / за заг. ред. М.Я. Азарова. – К. : Вид. дім "Комп'ютерпрес", 2004. – 240 с.
7. Іванов Ю.Б. Податковий менеджмент : підручник / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма та ін. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 525 с.
8. Онищенко В.А. Податковий контроль (основи організації) / В.А. Онищенко. – К. : Ред. журн. "Вісник податкової служби України", 2002. – 432 с.
9. Про врегулювання порядку одержання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів та застосування штрафних санкцій за порушення валютного законодавства. Указ Президента України від 27 червня 1999 р., № 734/99 // URL. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>
10. Чернявський О.П. Організація і методика податкових перевірок: навч. посібн. / О.П. Чернявський, В.П. Хомутенко, В.В. Немченко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 288 с.
11. Чередніченко А.П. Податковий контроль в умовах трансформаційної економіки України : монографія / А.П. Чередніченко. – К. : Вид-во "Аспект-Поліграф", 2005. – 204 с.
12. Мельник В.М. Контроль і ревізія діяльності підприємств (короткий курс) : навч. посібн. / В.М. Мельник. – Одеса : Вид-во "Астропринт", 1999. – 108 с.

Долга Г.В. Направлення усовершенствования администрирования налогов на недвижимое имущество

Проведен анализ взглядов отечественных ученых на администрирование налогов. Определены составные элементы администрирования налогов на недвижимое имущество. Выяснено, какими законодательными документами регламентируется порядок налогообложения имущества. Предложена адаптация зарубежного опыта к

администрированию налогов на имущество и корректировке технологии фактических проверок, действия которых были бы направлены на эффективность организации и проведения контрольно-проверочной работы.

Ключевые слова: налоги на имущество, администрирование налогов, налоговые платежи, налоговый контроль, налоговая проверка, начисленные платежи.

Dolga G.V. There is sending of improvement of administration of taxes property

The analysis of looks of domestic scientists is conducted on administration of taxes. Certainly component elements of administration of taxes property. Documents are found out what legislative regulated order of taxation of property. Adaptation of foreign experience is offered to administration of taxes on property and corrective technologies of actual verifications, the actions of which would be directed on efficiency of organization and leathrough control-verification works.

Keywords: taxes on property, administration of taxes, tax payments, tax control, tax verification, additional account payments.

УДК 657.1:655 Доц. А.М. Должанський, канд. екон. наук – Львівська КА

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОПЕРЕДНЬОГО ТА ОПЕРАТИВНОГО ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Визначено взаємозв'язок між центрами відповідальності та об'єктами оперативного контролю. Запропоновано методику проведення внутрішньогосподарського контролю за всіма його видами на поліграфічних підприємствах з чітко сформульованими суб'єктами та об'єктами контролю.

Ключові слова: центри відповідальності, об'єкти оперативного контролю, методика проведення внутрішньогосподарського контролю, суб'єкти контролю, види контролю, попередній та оперативний контроль.

Вступ. Сучасний період становлення ринкових відносин характеризується істотним зростанням значення контролю. Це, насамперед, зумовлено наявністю постійного ризику й невизначеності під впливом зростаючої тенденції до змін політичних, юридичних, культурних, економічних та інших зовнішніх чинників. Необхідність максимального забезпечення економічної ефективності та досягнення найбільшого кінцевого фінансового результату виробничої діяльності, яка обумовлюється актуальністю вирішення проблем із створення ефективної системи внутрішньогосподарського контролю та його важливих складових – попередньому, оперативному контролю відповідно до ринкових умов.

Актуальність теми. Проблем організації внутрішньогосподарського контролю в різний період досліджували провідні вчені-економісти, а саме:

А. Балдінов, В. Бачинський, М. Білухи, А. Богомолов, Ф. Бутинець, Т. Бутинець, Б. Валусева, А. Герасимович, Н. Голощанов, П. Горбатенко, Ю. Данилевського, В. Завгородній, В. Каледін, Г. Кірейцев, Я. Крупка, М. Кужельний, В. Лінник, Литвина Ю.В. Рудницького В. Палій, Пушкар М.С.Я. Соколов, В. Сопко, С. Стукова, І. Тішков, Н. Ткаченко, Ф. Жором та К. Дюпуй. Проте на сьогодні у науково-практичній літературі питання проведення попереднього та оперативного внутрішньогосподарського контролю з урахуван-

ням суб'єктів контролю, його видів та об'єктів для поліграфічних підприємств не визначено. Таким чином, воно є актуальним для подальшого проведення науково-практичних дискусій.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – визначити центри відповідальності, на які буде покладена функція здійснення попереднього та оперативного контролю; удосконалити методику його проведення на поліграфічних підприємствах з чітко сформульованими суб'єктами та об'єктами контролю.

Основні функції з контролю за витратами виконують керівники підрозділів і служб методом самоконтролю або взаємоконтролю. Треба наголосити, що в оперативному контролі виробничих витрат беруть участь провідні фахівці структурних підрозділів, матеріально-відповідальні особи, економісти, бухгалтери, майстри промислових та обслуговуючих виробництв. Саме тому ми визначили відповідні об'єкти оперативного контролю, центри відповідальності (табл. 1).

Табл. 1. Система взаємозв'язку центрів відповідальності з об'єктами оперативного контролю

Центри відповідальності	Об'єкти діяльності	Об'єкти оперативного контролю
Керівник підприємства	Відхилення від заданих технологічних параметрів	Додаткова заробітна плата
Головний інженер	Оптимізація процесу використання основних засобів	Матеріалоемність продукції
		Трудомісткість
		Технологічні параметри
		Оптимізація витрат на підготовчі роботи
Технолог підприємства	Оптимізація технологічного процесу	Матеріалоемність продукції
		Трудомісткість
		Фондомісткість продукції
		Енергомісткість
		Оптимізація витрат на підготовчі роботи
		Ступінь дотримання внутрішньогосподарської кооперації окремими структурними підрозділами
Відділ постачання	Відповідність матеріальних ресурсів технологічним вимогам і потребам	Відповідність матеріальних ресурсів за структурою технологічного процесу
		Відповідність матеріальних ресурсів за обсягом технологічного процесу
		Простої через відсутність матеріальних ресурсів
Енергетик підприємства	Оптимізація витрат щодо енергозабезпечення	Втрати через простої за причини незабезпечення енергоресурсами
		Рівень витрат, що пов'язані з енергозабезпеченням підприємства
Керівництво цеху	Виробництво запланованої продукції	Обсяг продукції за номенклатурою
	Ритмічність виробництва	Відхилення від графіка виготовлення продукції
	Оптимізація ресурсоемності	Відповідність витрат ресурсів встановленим нормам відповідно до технологічних параметрів
	Забезпечення якості продукції	Виготовлення обсягу продукції відповідно до вимог замовників
	Забезпечення внутрішньогосподарської кооперації виробництва	Своєчасне постачання напівфабрикатів з інших структурних підрозділів цеху
		Своєчасне постачання напівфабрикатів з інших цехів (відділів)